MUSEUM VAN DE ZILVEREN EEUW

ERNST TIMMER

2024 Prometheus Amsterdam

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een werkbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands letterenfonds
dutch foundation for literature

© 2024 Ernst Timmer
Omslagontwerp Suzan Beijer
Foto auteur Ilja Keizer
Zetwerk Elgraphic
www.uitgeverijprometheus.nl
www.ernsttimmer.nl
ISBN 978 90 446 5667 1

I

De MJ5

Tom

'Vindt u me mooi?' vraagt het meisje.

De loft is schoongemaakt, Tom weet eigenlijk niet waarom. Ja, de werkster is ziek en een loft wordt vies als de werkster ziek is. Maar waarom heeft hij zich zo uitgesloofd? Schoon bed, servies in de vaatwasser, kruimeldief over de bank, hier en daar een kringetje wissen en klaar. Meer was niet nodig geweest. Zelfs dat schone bed was niet nodig. Een meisje haalt nooit zijn bed.

Nu kleeft er textiel aan zijn rug en glimt z'n voorhoofd. Geen tijd gehad er iets aan te doen. Dingdong, daar stond het meisje al voor zijn deur. Het kuisen van zijn loft had hij benaderd als een project, een project dat zich uitbreidde als het virus van Wuhan. Even stofzuigen... maar het meeste stof ligt onder de bank en onder het bed. Welaan dan, trek weg die bank en ga plat op je buik naast het bed! Even een doekje halen over de boekenkast... welaan, waar blaas ik tegenaan? Stof! Over de hele breedte, op alle planken. Wat doet zo'n werkster nou helemaal als ze niet ziek is? En waarom hebben boeken niet allemaal hetzelfde formaat? Zodat je in één veeg de hele rij kunt reinigen? Ze eisen een individuele behandeling. Je kunt niet stoppen, je krijgt bezoek, je loft is je kasteel, het laatste boek is afgevaagd. Ridder Tom is er klaar voor, al had hij graag nog even een bad genomen en schone kleren aangetrokken.

Ze is op de bank geploft. De kussens van de bank heeft hij nog naar buiten gesleept en afgetuigd met de mattenklopper uit de nalatenschap van zijn moeder. Het kloppen en vegen en zuigen is de erfenis van zijn vader, een Zeeuwse mosselvisser. Denk in een restaurant aan je tafelmanieren. Loop nooit in een spijkerbroek het casino binnen. Presenteer meneer pastoor een sigaar. Decorum is de kroon van koning klant.

O ja, ze vraagt of hij haar mooi vindt. Hij kijkt haar aan, niet om te zien of ze mooi is. Hij is verbaasd over deze vraag. Heeft ze haast?

'Ik wil eigenlijk nog even douchen,' zegt hij.

‘O, prima,’ zegt ze. Ze schopt haar muiltjes uit en knoopt haar bloesje los. ‘Mag ik mee?’

Dan rinkelt zijn telefoon. Vergeten uit te zetten, verdomme. Hij wil ’m wegdrukken, maar kijkt toch even wie. Hij zwaait met zijn arm.

‘Daar is de badkamer.’

Haar bloesje landt als een parachute op de leuning van de bank. Toch maar even opnemen.

‘Dag Maxime.’

Hij heeft nog niet gezegd of hij haar mooi vindt. Trekt ze daarom nu haar broek uit bij de bank? Ze deed er beter aan dit in de badkamer te doen.

‘Klopt, Maxime, ik ben er klaar mee. Weg uit de stolp.’

Hij loopt voor haar uit naar de badkamer, vinger op z’n lippen.

‘Niets, Maxime, niets. Wopke kan het niet helpen. Groen als gras, wat je zegt. Maar ik maak pas op de plaats. Sabbatical. Even helemaal niks.’

De kraan van het bad loopt. Ze heeft ook het badschuim gevonden. Niet vergeten om straks te zeggen dat ze mooi is. Hij loopt terug naar de kamer en weet niet wat hij hoort.

‘Ik zal erover denken, Maxime. Doe Jan de groeten.’

Ze ligt onder een deken van schuim. Ze zegt: ‘Komt u ook?’

Tom zit erover te denken. Hij vergeet weer te kijken of ze mooi is.

‘Kun je even alleen badderen?’ vraagt hij. ‘Ik moet nog in de stemming komen. Verdubbel je tarief maar.’

Hij krijgt het voorstel van Maxime niet uit zijn hoofd.

Maximiliaan

Een man van middelbare leeftijd parkeert zijn auto pal voor de ingang van het museum van de twintigste eeuw. Hij trekt de handrem aan en stapt uit. Hij loopt voor de auto langs en opent het andere portier. Hij vraagt zich af hoeveel procent van de automobilisten achterlangs loopt om het andere portier te openen en hoeveel procent voorlangs loopt. Voorlangs is korter, maar achterlangs hoef je niet om de draai van de portieren heen te lopen. Hij zwaait door de voorruit naar zijn stokoude tante en bevrijdt haar even later uit de bijrijdersstoel. Voor het gemak heeft hij een draaibaar kussen op de zitting gelegd. Als ze in de juiste houding zit met haar benen buitenboord loopt hij naar de achterklep. Hij klapt een rollator open en plaatst die in de remstand voor haar knieën.

'Stop je mijn tas in de rollator?' vraagt de stokoude tante.

De museumdirecteur snelt toe.

'Mevrouw Blankers? Aangenaam, welkom in dit museum. Is dat uw neef?'

De man van middelbare leeftijd steekt hem zijn hand toe.

'Blankers. Aangenaam. Had ik u gesproken door de telefoon? Wat was uw naam ook weer? Wilt u de spullen zien?'

'Zeg maar Maximiliaan. Laad u ze maar vast uit, dan kunnen we straks kijken. Loopt u dan met mij mee, mevrouw Blankers?'

De oude dame krikt zich op en laat zich meevoeren naar het buffet. Ze zet haar handtas op tafel. Maximiliaan haalt een kop koffie en een stuk walnotentaart voor haar.

'Wat vriendelijk van u,' zegt de vrouw.

'Het is de specialiteit van het huis. Er zijn mensen die alleen maar voor de walnotentaart hiernaartoe komen. Die mensen hebben een museumkaart natuurlijk, anders zou het een dure taart zijn.'

De vrouw knipt haar tas open, haalt er een dozijn schriften uit en diept een pakje sigaretten op.

'Ik mag hier zeker niet roken?'

‘Het spijt me,’ zegt Maximiliaan. ‘Maar wat een mooie oude schriften.’

‘Ja,’ zegt ze. ‘Die gaan ook weg. Alles moet weg.’

Maximiliaan bekijkt de schriften. Dagboek 35-40. Dagboek 40-45. Dagboek 45-50. Dagboek 50-55. Dagboek 55-60. Dagboek 60-65. Dagboek 65-70. Dagboek 70-75. Dagboek 75-80. Dagboek 80-85. En een dikker schrift: memoires van een schooljuf.

‘Mag ik ze inzien?’

‘Ga uw gang. Wat een lekkere taart is dit.’

Maximiliaan bladert in de dagboeken. Korte zinnetjes in een prachtig ouderwets handschrift. De dagelijkse beslommeringen van een Amsterdamse volksvrouw, vijftig jaar lang nauwgezet bijgehouden. De memoires van een schooljuf zijn geschreven in een slordiger, vlotter handschrift, langere stukken zonder datering.

‘Die zijn van mijn zuster, zij is tien jaar geleden gestorven.’

Het museuminstinct van Maximiliaan zegt: die wil ik hebben.

‘Wat gaat u hiermee doen?’

‘Mijn neef wil ze naar een instituut brengen om ze te bewaren.’

‘Wij kunnen ze ook bewaren,’ zegt Maximiliaan.

‘O ja? Wat fijn, dat scheelt weer een rit.’

De neef is klaar met uitladen. Maximiliaan loopt hem tegemoet en bewondert de uitgeladen spullen. Allemaal rood-wit email.

‘Mijn tante had een keuken die helemaal rood-wit was. Zelfs vaatdoekjes en de zoutvaatjes.’

Vanuit zijn ooghoek ziet Maximiliaan dat de oude mevrouw Blankers is opgestaan om buiten te gaan roken. Ze heeft haar tas in de rollator gestopt. De schriften liggen nog op de tafel.

Lola

Riek Bakker is haar heldin. Een architect die iets dúrft. Een snelweg in een nieuwbouwwijk opbergen, als een snotlap in een broekzak. Geen omkijken meer naar. Iedereen verklaart je voor gek maar jij zet door. Wat moet dat kan. Ruim baan voor de nieuwe wijk. Een winkelcentrum en een bioscoop verbinden nu de stad en de wijk. Het wijk, zeggen ze in Utrecht. Onhoorbaar voor de wijkbewoners gromt nu het snelverkeer door de catacomben.

Lola heeft ook zoiets voor ogen. Het depot voor een museum. Ze heeft ingeschreven op een tender. Het museum van de twintigste eeuw barst uit z'n voegen. Op twee beschikbare kavels kunnen twee kleine depots gebouwd worden, van elkaar gescheiden door een weg. De tender spreekt over een tweelinggebouw. Lola heeft twee schachten getekend die een ovale vorm schragen. In de ene schacht een goederenlift om de museumstukken aan te voeren, in de andere schacht een personenlift voor mensen die het depot willen bezoeken. In het ovaal worden de museumstukken opgeslagen en tentoongesteld. Zo wordt het depot groter dan voorzien en krijgt het een museale functie, zoals het depot van Boijmans Van Beuningen in Rotterdam. Het gebouw wordt een glanzende parel in de skyline van het stadje, het verkeer raast eronderdoor. Ze heeft haar ontwerp De Broche genoemd.

Een kansloos ontwerp, weet Lola. Te duur, te omvangrijk voor zo'n klein museum. Maar Lola wil ook een architect zijn die iets durft. En zo'n project is uitdagend voor de medewerkers van haar bureau, allemaal jonge ontwerpers. Ook niet-uitgevoerde ontwerpen zijn leerzaam.

Dan stort haar wereld in. Haar vriend is ook haar zakenpartner. Ze krijgen onenigheid. Hij drijft van haar weg, als Leonardo DiCaprio van Kate Winslet. De Titanic vergaat maar zij moet door. Het bedrijf gaat eerst maar eens op zoek naar een nieuwe naam. Het wrakhout uit de oude naam moet weg.

De beginnende ontwerpers van Lola's bureau mogen de nieuwe

naam kiezen. Evelien Pennings van naamgevingsbureau Watsina heeft met een beamer een hele ris namen op een scherm geprojecteerd. De namen zijn bedacht door haar 'creatieven', onzichtbare medewerkers die de hele dag namen verzinnen. Je hebt geen idee wat daarbij komt kijken, legt Pennings uit.

Een nieuwe naam is ook niet goedkoop. En dan heb je nog niet eens een slogan. Maar Lola weet: wie heeft zal gegeven worden en wie niet heeft zal ontnomen worden, zelfs datgene wat ze nog heeft. Mattheus 13 vers 12. Een nieuwe naam mag wat kosten.

De medewerkers kiezen voor LolaRent. Naam en slogan ineen.

'Ik ben toch geen verhuurbedrijf?' zegt Lola nog.

'Je rent wel,' zeggen de ontwerpers. 'Je hebt sneakers in je tas.'

Lola kijkt naar de film *Lola rennt* en valt als een blok voor de nieuwe naam. Als er een nieuw logo is ontworpen, nieuw briefpapier is gearriveerd en een nieuwe website is gebouwd wordt het tijd voor een feestje.

'Beste mensen,' zo spreekt Lola haar medewerkers toe. 'We vieren een nieuwe naam. We vieren een nieuwe start. En ik heb ook een ander nieuwtje. De Broche heeft de aanbesteding gewonnen. We gaan 'm bouwen.'

Gusta

Als opa Biervliet een pakketbezorger aan de deur krijgt is het zijn eigen zoon Benny. Buurtbewoners weten dat hun pakketjes altijd aan het eind van de dag worden bezorgd. Benny kiest zijn route zo dat hij bij zijn vader op de bank kan neerploffen als zijn busje leeg is.

'Ben je het nog niet zat?'

Benny is het nog niet zat. Toen ze naar Nederland kwamen kon Benny studeren, vader trots. Mijn zoon studeert andragologie, vertelde hij collega's in de koekjesfabriek. Maar Benny studeerde af en het vak was er niet meer. Het had veertien jaar bestaan. Andragologen vonden ander werk. Benny kwam bij de PTT, een staatsbedrijf. Nu is hij een kleine zelfstandige, hij rijdt rond met dozen en kokers. Zijn vader is niet meer trots, hij wil graag dat zijn zoon het zat is.

'Het zijn slavendrijvers daar bij de PTT.'

'PostNL, papa. PostNL.'

'Goed, jongen. PostNL. Sita was hier vanmiddag.'

Sita is de vijftienjarige dochter van Benny Biervliet en Gusta Graanoogst. Ze houden erg van Sita, maar Sita houdt in deze fase een onsje meer van haar opa dan van haar ouders.

'Wat kwam ze doen?'

'Chillen, zei ze. Ik kom bij je chillen, opa. Zo zei ze dat.'

Opa vertelt dat hij een sigaretje opstak en dat Sita toen een soort buisje tevoorschijn haalde waar rook uit kwam. Ze zijn er in allerlei smaken, had ze gezegd. U moet het ook eens proberen, opa. Het is lekker en je krijgt er geen kanker van.

Benny verbergt zijn verbijstering.

'Zo gaat het, papa. Je hebt een kind, je knippert met je ogen en je hebt een puber.'

'Jij was erger jongen, jij was erger. Sita is een schatje.'

Als hij thuis is vraag Benny aan Gusta waar Sita is.

'Ik weet het niet,' zegt Gusta. 'Zal zo wel komen.'

'Ze vapet.'

‘Ze wat?’

‘Ze vapet. Ze rookt nepsigaretten die zogenaamd niet schadelijk zijn.’

‘Wat afschuwelijk,’ zegt Gusta.

‘Ja,’ zegt Benny. ‘Maar wat doe je eraan?’

‘Tja,’ zegt Gusta. ‘Dat is met meer woorden zo. Selfie, bijvoorbeeld. Hoe lelijk kan een woord zijn? Of wifi. Of chatbot. Kunnen we nou echt geen fatsoenlijke woorden meer bedenken voor nieuwe dingen?’

‘O. Bedoel je dat. Ik dacht...’

‘Je denkt te veel, Benny. Van te veel denken krijg je lood in je body. Maar ik heb een nieuwtje. Ik ben gebeld door Tom de Quant. Hij heeft een heel interessante klus voor me.’

Dan slaat de deur open en valt Sita binnen.

‘Hi folks,’ roept ze uitgelaten. ‘Wanneer gaan we eten?’

‘Dag schat!’ roept Gusta terug. ‘We gaan een feestmaal eten. Mama heeft weer voor maanden werk.’

‘O nee toch? En je hebt beloofd dat we roti’s gingen bakken op Koningsdag. Straks heb je daar wéér helemaal geen tijd meer voor.’

‘Wij gaan roti’s bakken op Koningsdag. Dat doen we altijd, ook als ik het druk heb.’

‘Maar de vorige keer...’

‘De vorige keer ging jij met vriendinnen naar fucking Amsterdam. En toen dat niet doorging had ik al iets anders afgesproken.’

‘Dat had je best kunnen afzeggen.’

Rotte

'Nee, Arjen. Dat gaat niet werken. Zoiets vraag je niet op die manier. Niet zo plompverloren.'

'Hoe dan, Tanja? Wat moet ik...'

'Je moet het niet vragen. Je moet me verleiden.'

'Waarmee moet ik je verleiden?'

'Daar moet je achter zien te komen. Het verleidingsspel begint met aftasten. Kijken wat werkt en wat niet werkt.'

'We gaan dit tot op de bodem uitzoeken!'

'Ja... of net een klein stukje daarboven...'

'En nou is het afgelopen!'

'Laat dat plaatje eens zien... o ja, Arjen, prachtig! We melden ons aan voor de strijd! We gaan voor gerechtigheid!'

'Ach, Tanja, help me, ik ben zo bang...'

'Kom maar jongen, kom maar...'

Rotte en zijn vriendin Chris hebben het boek van Tanja Nijmeijer gelezen, de fameuze verzetsstrijdster in Colombia. Ze vertelt daarin dat ze de al even befaamde televisiemaker Arjen Lubach heeft ontmaagd. Rotte en Chris stellen zich voor hoe dat in zijn werk is gegaan.

Chris is een beetje verliefd op Tanja Nijmeijer. Ze houdt van stoere meiden. Ze stemt op Renske Leijten. Ze was ontroostbaar toen Amy Winehouse stierf. Rotte gunt het haar. Misschien komt het door hem, hij heeft zich ontwikkeld tot een zachte man. Misschien ga je als partner dan vanzelf van stoere vrouwen houden. Hijzelf heeft dat niet. Hij is zo monogaam als een zwaan, ook in zijn gedachten. Hij speelt met plezier zijn rol in de fantasieën van zijn Chris. Als ze klaar zijn zegt hij: 'Ik ben gebeld door Frederica.'

Van oorsprong is Rotte historicus, maar na een omscholing is hij archivaris geworden. De historicus is de kok, de archivaris levert de ingrediënten. Rotte heeft gemerkt dat hij dat liever doet. Dichter bij de bron kun je niet komen. De gegevens uit een archief moeten vindbaar en toegankelijk zijn, zodat de historicus naar believen zijn maaltijd kan

bereiden. De historicus staat in de schijnwerpers, de archivaris is onzichtbaar. Rotte is graag onzichtbaar.

'Frederica Batage?'

Frederica Batage is een historica die in de schijnwerpers staat. Rotte heeft met haar samengewerkt, ze hebben samen een boekje gemaakt over de wonderlijke levens van Homer en Langley Collyer, twee steenrijke broers die in het New York van de jaren twintig koopziek waren en niets weg konden gooien. Hun kapitale villa was volgestouwd met waardevolle en waardeloze objecten, waarin ze zich uiteindelijk letterlijk begroeven. Bij de boekpresentatie dartelde Chris rond Frederica. Wat een bijzondere vrouw, zei ze. Ja, zei Rotte, een heel bijzondere vrouw, echt wat voor jou.

'Frederica heeft me gebeld, ja,' zegt Rotte nu. 'Weet je nog dat ik tijdens het werken aan dat boek over de Collyers steeds zei dat ik dat ook wilde? Je leven lang impulsaankopen doen, van nagelschaartjes tot encyclopedieën, van papegaaien tot Stradivariusviolen. Maar netjes archiveren, dat wel.'

'Dus?'

'Frederica heeft een klus voor me. Ze zei: jij hebt toch het Collyersyndroom? Dan heb ik een geweldige baan voor je. Je bent onzichtbaar en je kunt je begraven in de rotzooi. Maar alles wel heel goed archiveren. Precies wat voor jou.'

'Je moet Frederica eens uitnodigen. Zo'n fijne meid.'

'Doe ik. Ze is wel altijd drukdrukdruk. Maar wat denk je? Zal ik het doen, die klus?'

'Tuurlijk. Als je die rotzooi maar niet mee naar huis neemt.'